

Asia: VN/36398/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi Kansaneläkelaitoksesta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Eläketurvakeskus lausuu lakiesityksestä vain siltä osin kuin esityksillä on vaikutusta Eläketurvakeskuksen ja työeläkealan toimintaan.

Eläketurvakeskus kannattaa ehdotettuja Eläketurvakeskusta koskevia Kelan toimintaa sujuvoittavia säännöksiä tietojensaantioikeuksista ja mahdollisuudesta siirtää rutiiniluonteisia avustavia tukitehtäviä yksityiselle taholle edellyttäen, että ulkoistamisesta ei tule lisäkustannuksia tai viivästystä hakemusten välittämiseen. Lisäksi Eläketurvakeskus tuo esille huomioita termien yhteneväisyyteen, yhteystietojen ilmoittamiseen ja omais- ja perhehoitajien työskentelyä koskevien tietojen saamiseen liittyen.

1 Eläketurvakeskus kannattaa Eläketurvakeskusta koskevia uusia tietojensaantisäännöksiä

Eläketurvakeskus kannattaa tietojensaantioikeutta koskevien säännösten ottamista Kansaneläkelaitoksesta annettuun lakiin (Kela-laki) siltä osin, kun ne koskevat Eläketurvakeskusta. Ehdotettavan uuden 2a §:n (Oikeus saada ja käsitellä tietoja) 2 momentin 1 kohta koskee Eläketurvakeskukselta saatavia tietoja, joita Kela voi käyttää mm. tilastojen, arvioiden ja ennusteiden laadintaan. Sen sijaan sellaisista Eläketurvakeskuksen Kelalle luovuttamista tiedoista, joita Kelalle luovutetaan toimeenpanoa varten, säädetään erikseen Kelan asianomaisissa etuuslaeissa.

Eläketurvakeskuksen arvion mukaan lainmuutoksella ei ole vaikutusta Kelalle tehtävien tietoluovutusten määrään. Tietoja haetaan uuden säännöksen voi-maantulon jälkeen edelleen tutkimus- ja tilastokohtaisesti kuhunkin käyttötarkoitukseen erillisenä ja rajattuna välttämättömiin tietoihin. Eläketurvakeskus tulee edelleenkin edellyttämään Kelalta hakemusta, joka aiemminkin on ollut käytössä julkisuuslain mukaan. Nykyisin Eläketurvakeskuksen oikeus luovuttaa tietoja Kelalle

tutkimus- ja tilastointitehtäviin on perustunut viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999; jäljempänä julkisuuslaki) annetun lain 28 §:ään. Eläketurvakeskus on luovuttanut Kelalle tietoja julkisuuslain nojalla tekemiensä määräaikaisten tietolupien perusteella. Nyt tietolupien voimaolon alkaessa umpeutumaan, tulisi tietojen luovuttamisessa sovellettavaksi julkisuuslain sijasta vuonna 2019 voimaantulleen ns. toisiolain säännökset, jota ei pidetä tarkoituksenmukaisena.

Toisiolain mukaan tietolupaviranomainen (Findata) myöntäisi tietoluvan ja Kelan tarvitsemat työ- ja kansaneläkejärjestelmän tiedot yhdistettäisiin ja käytettäisiin Findatan käyttöympäristössä. Tietojen yhdistäminen Findatassa on selvästi hitaampaa verrattuna siihen, että Kela yhdistää tiedot itse ja voi hyödyntää tietoja välittömästi omassa toiminnassaan. Findata myöntää vain määräaikaista lupia, mutta Kela ja Eläketurvakeskus tarvitsevat yksilöaineistot pitkältä ajalta muun muassa yhteisen vuosittaisen tilaston tuottamiseen Suomen eläkkeensaajista.

2 Tietoja voi käyttää vain määriteltyyn käyttötarkoitukseen

Eläketurvakeskus korostaa, että Eläketurvakeskuksen Kelalle tutkimukseen ja tilastointiin luovuttamia tietoja (Kela-lain 2a §:n 2 mom. 1 kohta) ei saa käyttää pykälän 1 momentissa säädettyjen tehtävien ja palvelujen hoitamiseen ja toimeenpanoon.

Kela-lain 2a §:n 1 momentin mukaan Kelalla olisi ”oikeus käsitellä rekistereidensä tietoja” tehtävien ja palveluiden hoitamista varten. Säännöksen perus-teluihin tulisi tarkentaa, etteivät 2 momentin nojalla esim. tutkimukseen ja tilastointiin luovutetut tiedot saa muodostaa sellaista rekisteriä, jota voitaisiin käyttää toimeenpanossa. Eläketurvakeskus toteaa lisäksi, että kun tietoja luovutetaan Kelalle toimeenpanoa varten, on tarkoitus, että tietoja käytetään toimeenpanon käyttötarkoituksiin ja luovutettavien tietojen laajuus ja välttämättömyys perustuu asianomaisissa etuuslaeissa säädettyyn.

3 Termistön yhteneväisyys on tärkeää

Eläketurvakeskus pitää tärkeänä, että laissa käytetään termejä yhteneväisesti. Kela-lakiin ehdotettavan 2a §:n 2 mom. 1 kohdassa mainitaan ”kuntoutus-lupaus”, jolla viitataan työeläkelaeissa säädettyyn kuntoutuksen ennakkopäätökseen (esim. TyEL 27 §). Termistön yhteneväisyyden vuoksi olisi parempi käyttää termiä ”kuntoutuksen ennakkopäätös”. Säännöksessä on lisäksi lueteltu erilaisia kuntoutusetuuksia, kuten kuntoutusraha. Selkeyden vuoksi perusteluissa olisi hyvä todeta, että kuntoutusrahalla viitataan myös harkinnanvaraiseen kuntoutusavustukseen (TyEL 31 §).

4 Selvitetään Kelan mahdollisuus pyytää omais- ja perhehoitajatiedot ensisijaisesti Kevasta

Eläketurvakeskuksen mielestä tulisi selvittää, voisiko Kela pyytää omaishoitajina ja perhe-hoitajina toimineista henkilöistä ja heille maksetuista palkkioista tarvitsemansa tiedot ensisijaisesti julkisten alojen eläkelaitos Kevasta, joka pääasiallisesti vakuuttaa omaishoitajien ja perhehoitajien työskentelyä (julkisten alojen eläkelain 4 §). Eläketurvakeskus toteaa, että Kelalle ehdotettu tiedonsaantioikeus ei saisi aiheuttaa työeläkejärjestelmälle (eläkelaitoksille) kohtuuttomia kustannuksia tai työtä tietojen poiminnan osalta. Lisäksi 1 kohdassa mainittu eläkevakuutusyhtiö - termi viittaa hieman virheellisesti vain yksityisen alan työeläkeyhtiöihin. Termi ”eläkelaitos” kattaisi sekä yksityisen alan työeläkeyhtiöt sekä julkisen alan eläkelaitoksen Kevan.

5 Eläketurvakeskus kannattaa, ettei päätöksillä esitetä etuuskäsittelijöiden yhteystietoja ja ehdottaa, että asiaa selvitetään muidenkin organisaatioiden osalta

Eläketurvakeskus kannattaa, että päätöksellä ei tarvitsisi esittää yksittäisen etuuskäsittelijän nimeä ja yhteystietoja, vaan päätöksellä kerrotaisiin Kelan asiakaspalveluyksikön yhteystiedot hallintolain säännöksistä poiketen. Näin vähennettäisiin mm. etuuskäsittelijöihin kohdistunutta uhkailua ja häirintää.

Eläketurvakeskus katsoo, että sopivassa yhteydessä olisi hyvä tarkastella laajemmin mahdollisuutta luopua etuuskäsittelijöiden yhteystietojen ilmoittami-sesta päätöksillä muidenkin toimijoiden osalta. Työeläkealalla on nähtävissä samankaltaisia taustasyitä kuin Kelassa liittyen toiminnan organisoimiseen, asiakkaalle turvattavaan oikeuteen saada neuvontaa riittävällä tavalla sekä hallintopäätöksiä tekevien henkilökohtaiseen turvallisuuteen.

6 Eläketurvakeskus kannattaa ulkoistamista edellyttäen, ettei hakemusten välittäminen viivästy eivätkä kustannukset lisäännä

Eläketurvakeskus kannattaa ehdotettua säännöstä, jonka perusteella Kela voisi siirtää rutiiniluonteisia avustavia tukitehtäviä (esim. hakemusten vastaanotto, skannaus) yksityiselle taholle. Eläketurvakeskus pitää tärkeänä, ettei ulkoistaminen hidasta hakemusten välittämistä työeläkejärjestelmälle eikä lisää eläkehakemuksien vastaanottamisesta aiheutuvia kustannuksia. Eläkkeenhakija voi hakea esimerkiksi vanhuuseläkettä yhteisellä hakemuksella samanaikaisesti sekä kansaneläkejärjestelmästä että työeläkejärjestelmästä. Kela välittää hakemuksen työeläkejärjestelmälle, jos sillä haetaan etuutta työeläkejärjestelmästä. Työeläkeala maksaa Kelalle korvausta eläkehakemuksien vastaanottamisesta.

Wuorenjuuri Carita

Eläketurvakeskus - Hyväksytty ETK:n johtoryhmässä 15.5.205, allekirjoittajat
johtaja Allan Paldanius ja osastopäällikkö Mari Kuuvalo